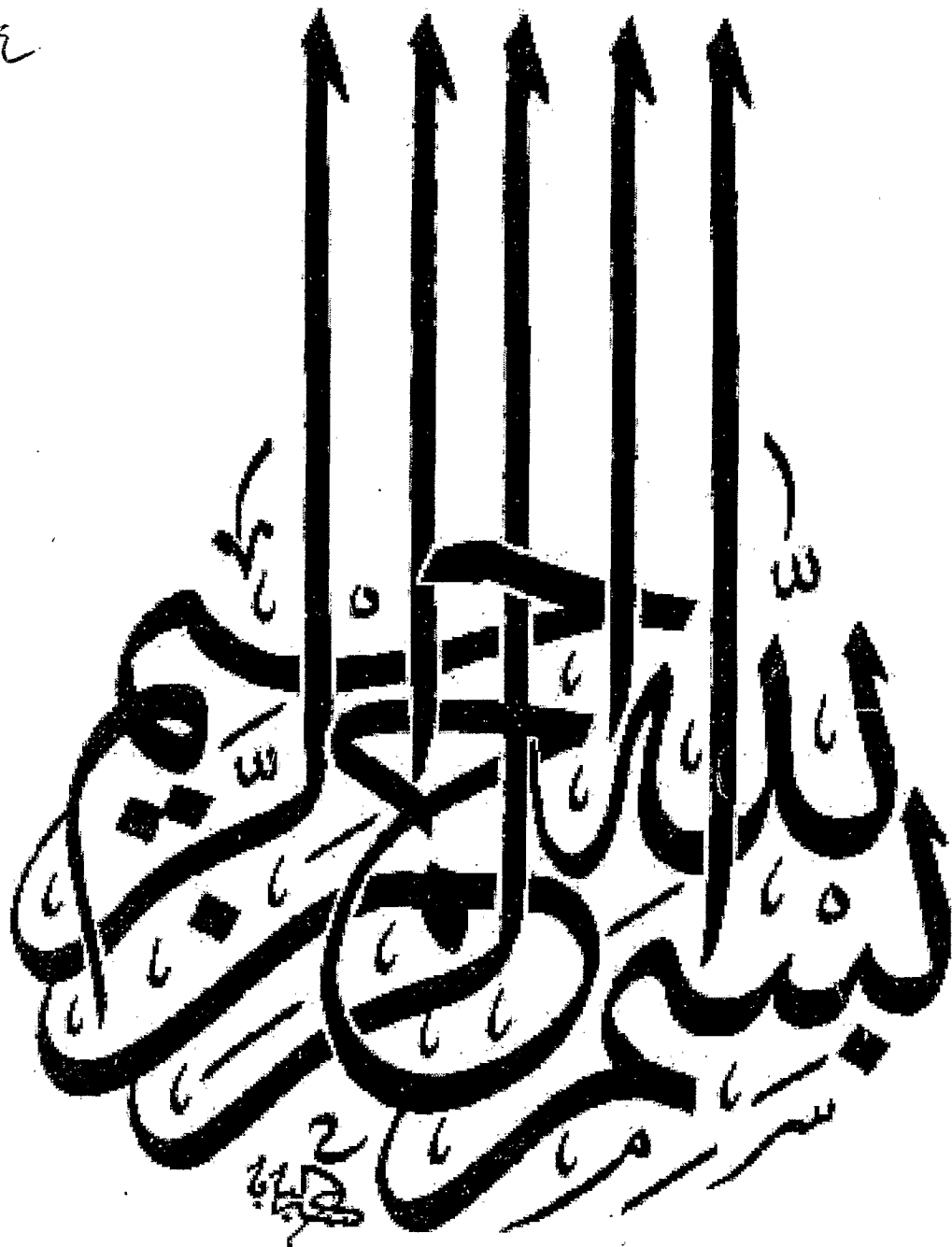
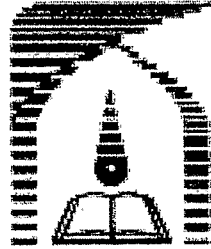

۴۴۴

۱۰۰۹۴

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی

رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت، سبک‌های هویت و دینداری

مهناز مغانلو

۱۳۸۷ / ۲ / ۰۵

استاد راهنما:

دکتر مریم وفایی

استاد مشاور:

دکتر مهناز شهرآرای

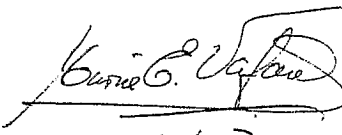
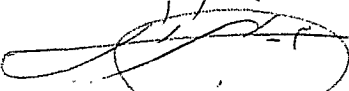

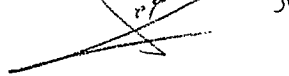
خرداد ۱۳۸۶

۱۰۵۸۶۴

کتابخانه تخصصی روانشناسی
دانشگاه تربیت مدرس

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه مهناز مغانلو تحت عنوان « مدل پنج عاملی شخصیت، سبک های هویت و دینداری» را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	خانم دکتر وفایی	دانشیار	
۲- استاد مشاور	خانم دکتر مهرناز شهرآرای	دانشیار	
۳- استاد ناظر	آقای دکتر کاظم رسول زاده طباطبایی	استادیار	
۴- استاد ناظر	آقای دکتر عباس رحیمی نژاد	استادیار	
۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	آقای دکتر کاظم رسول زاده طباطبایی	استادیار	

دستور العمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱- حقوق مادی و معنوی پایان نامه ها/ رساله های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هر ونه بهره برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آیین نامه ها و دستورالعمل های مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی می باید به نام دانشگاه بوده و **استاد راهنما** نویسنده مسئول مقاله باشند. تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی به صورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه / رساله نیز منتشر می شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه و بر اساس آیین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره های ملی، منطقه ای و بین المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه/ رساله و تمامی طرح های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم الاجرا است و هرگونه تخلف از این مفاد این دستورالعمل از طریق مراجع قانونی پیگیری خواهد بود.

تقدیم بہ

مہربان ترین یار مادرم

صبورترین پشتیبان پدرم

سپاس و تشکر

شایسته است از اساتید عالیقدری که در خلق این اثر مرا یاری نمودند
تقدیر و تشکر نمایم.

در ابتدا از راهنمایی های استاد ارجمند سرکار خانم دکتر وفایی
سپاسگزارم و توفیق الهی را برای ایشان مسألت دارم، از سرکار خانم
دکتر شهرآرای که از مشاورتهای ایشان بهره برده نیز سپاسگزارم.
همچنین از جناب آقای دکتر طباطبایی و جناب آقای دکتر رمیمی
نژاد که در اصلاح پایان نامه بنده را یاری فرمودند، کمال امتنان را
دارم .

چکیده:

در تحقیق حاضر رابطه بین شخصیت، (در سطح صفات و رویه‌ها)، سبک‌های هویت و دینداری بررسی شد. نمونه تحقیق (۳۵۹ نفر، ۱۸۲ مرد و ۱۷۷ زن) از جامعه انتخاب شدند. پنج ویژگی مدل پنج عاملی همراه با سی رویه آن، توسط پرسشنامه تجدید نظر شده نئو، سه سبک هویت (اطلاعاتی، مغشوش، هنجاری) توسط پرسشنامه سبک‌های هویت (ISI) برزونسکی و متغیر دینداری، به صورت دو بعد پذیرش حقیقت متعالی و پردازش نمادین مذهب، توسط پرسشنامه باورهای پسا انتقادی دوریز و دو خرده مقیاس عقاید و مناسک و اخلاق، توسط پرسشنامه جهت‌گیری مذهبی مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج نشان داد عوامل شخصیت با دینداری ارتباط دارند که مطابق با انتظارات پژوهش، دینداری با عوامل دلپذیر بودن (رویه رک‌گویی) و با وجدان بودن (رویه‌های وظیفه‌شناسی و کفایت) ارتباط داشت. در حالی که انعطاف‌پذیری (رویه ایده‌ها)، تنها پیش‌بینی‌کننده متغیرهای پردازش نمادین مذهب و اخلاق اسلامی بود. هویت اطلاعاتی توسط ویژگی‌های انعطاف‌پذیری و با وجدان بودن، هویت هنجاری توسط ویژگی با وجدان بودن و هویت مغشوش تنها توسط انعطاف‌پذیری (بطور منفی)، پیش‌بینی شدند. در نهایت، دو سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری نیز توسط عقاید و مناسک و اخلاق (بطور مثبت) و هویت مغشوش توسط عقاید و مناسک و اخلاق (بطور منفی) پیش‌بینی شدند. سبک هویت اطلاعاتی با پردازش عمیق مذهب ارتباط داشت و دو سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری بعنوان متغیرهای واسطه‌ای در رابطه انعطاف‌پذیری با دینداری محسوب شدند. یافته‌ها توسط چهارچوب‌های نظری الگوهای عصب روان‌شناختی، شناختی، تحولی روانی اجتماعی و بالینی تفسیر شدند.

واژه‌های کلیدی: مدل پنج عاملی شخصیت، سبک‌های هویت، دینداری، عقاید و مناسک، اخلاق، پذیرش حقیقت متعالی، پردازش نمادین مذهب.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: گستره مسأله مورد پژوهش

۱-۱ مقدمه.....	۲
۲-۱ بیان مسأله و سوالات تحقیق.....	۶
۳-۱ اهمیت و ضرورت مسأله.....	۱۴
۱-۳-۱ اهمیت و ضرورت نظری پژوهش.....	۱۴
۲-۳-۱ اهمیت و ضرورت کاربردی پژوهش.....	۱۸
۴-۱ اهداف پژوهش.....	۱۹
۱-۴-۱ اهداف کلی پژوهش.....	۱۹
۲-۴-۱ اهداف جزئی پژوهش.....	۱۹
۵-۱ فرضیه‌های پژوهش.....	۲۰
۶-۱ تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش.....	۲۰
۱-۶-۱ شخصیت.....	۲۱
۲-۶-۱ سبک‌های هویت.....	۲۲
۳-۶-۱ دینداری.....	۲۳

فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

۱-۲-۱-۱ شخصیت.....	۲۶
۱-۲-۱-۲ تعریف شخصیت.....	۲۶
۲-۱-۲-۱ رویکردهای شخصیت.....	۲۷
۱-۲-۱-۲ رویکرد صفات.....	۲۹

- ۳۱..... نظریه آلپورت در مورد صفات شخصیت ۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۲..... نظریه آیزنگ ۲-۱-۲-۱-۲
- ۳۳..... نظریه کتل ۳-۱-۲-۱-۲
- ۳۴..... مدل پنج عاملی شخصیت ۴-۱-۲-۱-۲
- ۳۵..... پیشینه تاریخی مدل پنج عاملی شخصیت ۱-۴-۱-۲-۱-۲
- ۳۸..... چشم اندازی به مدل پنج عاملی شخصیت ۲-۴-۱-۲-۱-۲
- ۴۰..... ابعاد شخصیت در مدل پنج عاملی شخصیت ۳-۴-۱-۲-۱-۲
- ۴۱..... ارتباط شخصیت و دینداری ۲-۱-۲
- ۴۲..... خاستگاه و نقش دین در روانشناسی ۲-۲
- ۴۳..... تعریف دین و دینداری ۱-۲-۲
- ۴۴..... نظریه آلپورت راجع به دینداری ۱-۱-۲-۲
- ۴۵..... نظریه آلن و اسپیلکا ۲-۱-۲-۲
- ۴۶..... نظریه بتسون، شون، ونیتس ۳-۱-۲-۲
- ۴۷..... نظریه کریک پاتریک ۴-۱-۲-۲
- ۴۷..... نظریه های شناختی در مورد دین ۵-۱-۲-۲
- ۴۷..... رویکرد تحول دینداری فاولر ۱-۵-۱-۲-۲
- ۵۱..... نظریه وولف در مورد دینداری و ابعاد مذهب ۲-۵-۱-۲-۲
- ۵۲..... پذیرش سطحی و لفظی مذهب ۱-۲-۵-۱-۲-۲
- ۵۳..... عدم پذیرش سطحی و لفظی مذهب ۲-۲-۵-۱-۲-۲
- ۵۶..... رویکرد رفتاری نگر در مورد دین ۱-۲-۲-۵-۱-۲-۲
- ۵۶..... عدم پذیرش عمیق مذهب ۳-۲-۵-۱-۲-۲
- ۵۸..... رویکرد روان تحلیل‌گری در مورد دین ۱-۳-۲-۵-۱-۲-۲

- ۵۹.....۲-۲-۱-۵-۲-۳ دیدگاه نظریه پردازان روابط موضوعی در مورد دین
- ۶۰.....۲-۲-۱-۵-۲-۴ پذیرش عمیق مذهب
- ۶۲.....۲-۲-۱-۵-۲-۴ رویکرد پدیدار شناختی
- ۶۳.....۲-۲-۱-۶ سبک های مذهبی: نظریه استرایب
- ۶۶.....۲-۳ دین بر مبنای اسلام
- ۶۶.....۲-۳-۱ رابطه دین و علم در اسلام
- ۶۸.....۲-۳-۲ تحول و اعمال انسان در اسلام
- ۶۸.....۲-۳-۳ زیر بنای نظری مقیاس جهت گیری مذهبی آذر بایجانی
- ۷۰.....۲-۳-۴ وجه اشتراک مذهب و شخصیت بر طبق دین اسلام
- ۷۳.....۲-۴ مکانیزمهای ثبات و تغییر شخصیت
- ۷۳.....۲-۴-۱ نقش هویت در تعدیل مکانیزمهای ثبات و تغییر شخصیت
- ۷۶.....۲-۴-۲ ارتباط شخصیت و هویت
- ۷۷.....۲-۴-۱-۲ الگوی گروتیوانت
- ۷۸.....۲-۴-۳ دیدگاههای نظری درباره شکل گیری هویت
- ۷۸.....۲-۴-۳-۱ رویکردهای ساختاری-فرایندی
- ۷۹.....۲-۴-۳-۱-۱ نظریه کنترل هویت
- ۸۲.....۲-۴-۳-۱-۱-۱ مدل برزونسکی
- ۸۲.....۲-۴-۳-۱-۱-۱ فرایند هویت
- ۸۴.....۲-۴-۳-۱-۱-۲ محتوای هویت
- ۸۵.....۲-۴-۳-۱-۱-۱ ساختار هویت: تعهد هویت
- ۸۶.....۲-۴-۳-۱-۲ انواع سبک های پردازش هویت
- ۸۶.....۲-۴-۳-۱-۲ سبک اطلاعاتی

- ۸۶.....۲-۴-۱-۱-۳-۲ سبک هنجاری
- ۸۷.....۱-۲-۱-۱-۳-۲ سبک مغشوش / اجتنابی
- ۸۸.....۳-۱-۱-۳-۲ رابطه بین وضعیت های هویتی و سبک های پردازش هویت
- ۸۸.....۴-۴-۲ ارتباط میان هویت و دینداری
- ۹۱.....۵-۴-۲ نقش میانجی سبک های هویت در ارتباط میان شخصیت و دینداری
- ۹۴.....۶-۲ پیشینه تحقیق
- ۹۴.....۱-۶-۲ تحقیقات انجام شده در رابطه با ویژگیهای شخصیت با دینداری
- ۹۶.....۲-۶-۲ تحقیقات انجام شده در جهت ارتباط ویژگیهای شخصیت با سبک های هویت
- ۹۸.....۳-۶-۲ تحقیقات انجام شده در جهت ارتباط سبک های هویت و دینداری

فصل سوم: روش پژوهش

- ۱۰۲.....۱-۳ طرح پژوهش
- ۱۰۲.....۲-۳ جامعه آماری، روش نمونه گیری و نمونه تحقیق
- ۱۰۲.....۱-۲-۳ جامعه آماری
- ۱۰۳.....۲-۲-۳ روش نمونه گیری
- ۱۰۳.....۳-۲-۳ نمونه تحقیق
- ۱۰۴.....۳-۳ ابزار گردآوری داده ها
- ۱۰۴.....۱-۳-۳ پرسشنامه تجدید نظر شده شخصیت
- ۱۰۹.....۲-۳-۳ پرسشنامه جهت گیری مذهبی با تکیه بر اسلام
- ۱۱۱.....۳-۳-۳ پرسشنامه باورهای پسانتقادی دوریز
- ۱۱۳.....۴-۳-۳ پرسشنامه سبک های هویت
- ۱۱۷.....۴-۳ روش اجرای پژوهش
- ۱۱۷.....۵-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

- ۱-۴ بررسی اطلاعات جمعیت شناختی و توصیف داده‌ها ۱۱۹
- ۱-۴-۱ اطلاعات جمعیت شناختی ۱۱۹
- ۱-۴-۲ بررسی داده‌های توصیفی ۱۲۳
- ۱-۴-۳ تحلیل استنباطی فرضیه‌های پژوهش ۱۳۴

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- ۱-۵ بحث کلی ۱۹۲
- ۲-۵ تبیین یافته‌های توصیفی پژوهش ۱۹۳
- ۳-۵ بحث در چهارچوب فرضیه‌های پژوهش ۱۹۶
- ۴-۵ محدودیت‌های تحقیق ۲۲۲
- ۱-۴-۵ محدودیت‌های خارج از کنترل پژوهشگر ۲۲۲
- ۲-۴-۵ محدودیت‌های در کنترل پژوهشگر ۲۲۲
- ۵-۵ پیشنهادات ۲۲۳
- ۱-۵-۵ پیشنهادات پژوهشی ۲۲۳
- ۲-۵-۵ پیشنهادات کاربردی ۲۲۴
- منابع فارسی ۲۲۵
- منابع انگلیسی ۲۲۹
- چکیده انگلیسی ۲۴۴

فهرست جداول

عنوان

صفحه

جدول ۳-۱- ضرایب اعتبار و میانگین و انحراف استاندارد ۳۰ رویه الگوی پنج عاملی شخصیت.....	۱۰۸
جدول ۴-۱- حجم گروه نمونه بر حسب دانشگاه محل تحصیل، رشته تحصیلی و جنس.....	۱۲۰
جدول ۴-۲- اطلاعات توصیفی گروه نمونه به تفکیک زیر گروه تحصیلی.....	۱۲۰
جدول ۴-۳- توزیع فراوانی سنی گروه نمونه.....	۱۲۱
جدول ۴-۴- شاخص های توصیفی مربوط به متغیر گروههای سنی به تفکیک جنس.....	۱۲۲
جدول ۴-۵- معرفی نمادهای ارایه شده در مورد هریک از متغیر های شخصیت، هویت و مذهب.....	۱۲۳
جدول ۴-۶- شاخص های توصیفی مربوط به عوامل شخصیت به تفکیک جنس.....	۱۲۴
جدول ۴-۷- شاخص های توصیفی مربوط به عوامل شخصیت به تفکیک سن.....	۱۲۶
جدول ۴-۸- داده های توصیفی مربوط به متغیر سبک های هویت به تفکیک جنس.....	۱۲۷
جدول ۴-۹- داده های توصیفی مربوط به متغیر سبک های هویت به تفکیک سن.....	۱۲۸
جدول ۴-۱۰- داده ای توصیفی مربوط به خرده مقیاسهای متغیر مذهب به تفکیک جنس.....	۱۲۹
جدول ۴-۱۱- داده های توصیفی مربوط به خرده مقیاس های متغیر مذهب به تفکیک سن.....	۱۳۱
جدول ۴-۱۲- ماتریس همبستگی بین کلیه عوامل شخصیت، سبک های هویت و دینداری.....	۱۳۲
جدول ۴-۱۳- ضرایب همبستگی بین رویه های شخصیت با متغیرهای مذهب و سبک های هویت.....	۱۳۳
جدول ۴-۱۴- ضرایب همبستگی بین صفات پنجگانه شخصیت و متغیر های	
L-SD, L-SA, R2, R1.....	۱۳۵
جدول ۴-۱۵- تحلیل رگرسیون متغیر عقاید و مناسک، بر پنج صفت شخصیتی.....	۱۳۸

- جدول ۴-۱۶- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱ ..... ۱۳۹
- جدول ۴-۱۷- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین تحلیل های رگرسیون شماره ۱-۱ تا ۱-۶ ..... ۱۴۱
- جدول ۴-۱۸- تحلیل رگرسیون متغیر اخلاق اسلامی، بر دلپذیر بودن و با وجدان بودن ۱۴۵
- جدول ۴-۱۹- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۲ ..... ۱۴۵
- جدول ۴-۲۰- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین تحلیل های رگرسیون شماره ۲-۱ تا ۲-۲ ..... ۱۴۷
- جدول ۴-۲۱- تحلیل رگرسیون متغیر پذیرش حقیقت متعالی، بر صفات با وجدان بودن، انعطاف پذیری، برونگرایی و دلپذیر بودن ۱۴۹
- جدول ۴-۲۲- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۳ ..... ۱۵۰
- جدول ۴-۲۳- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین تحلیل های رگرسیون شماره ۳-۱ تا ۳-۴ ..... ۱۵۱
- جدول ۴-۲۴- تحلیل رگرسیون متغیر پردازش اطلاعات نمادین مذهب، بر انعطاف پذیری ۱۵۵
- جدول ۴-۲۵- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۴ ..... ۱۵۶
- جدول ۴-۲۶- خلاصه اطلاعات مربوط به تحلیل رگرسیون شماره ۴-۱ ..... ۱۵۶
- جدول ۴-۲۷- ضرایب همبستگی بین متغیر های انعطاف پذیری و با وجدان بودن با سبک های هویت ۱۵۷
- جدول ۴-۲۸- تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت اطلاعاتی، بر با وجدان بودن و انعطاف پذیری ۱۵۹

شماره ۵.....	جدول ۴-۲۹- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون
۱۶۰.....	
شماره ۵-۲.....	جدول ۴-۳۰- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین تحلیل‌های رگرسیون شماره ۵-۱ و
۱۶۱.....	
شماره ۶.....	جدول ۴-۳۱- تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت مغشوش/اجتنابی، بر با وجدان بودن.....
۱۶۳.....	
شماره ۶.....	جدول ۴-۳۲- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون
۱۶۴.....	
شماره ۷.....	جدول ۴-۳۳- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین تحلیل‌های رگرسیون شماره ۶-۱.....
۱۶۴.....	
شماره ۷.....	جدول ۴-۳۴- تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت هنجاری، بر با وجدان بودن، انعطاف پذیری،
۱۶۵.....	
شماره ۷.....	برونگرایی و دلپذیر بودن.....
۱۶۵.....	
شماره ۷.....	جدول ۴-۳۵- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون
۱۶۶.....	
شماره ۷.....	جدول ۴-۳۶- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین تحلیل‌های رگرسیون شماره ۷-۱ تا
۱۶۷.....	
شماره ۸.....	جدول ۴-۳۷- ضرایب همبستگی بین متغیرهای سبک هویت با چهار متغیر R1، R2، S، IT.....
۱۷۰.....	
شماره ۸.....	جدول ۴-۳۸- تحلیل رگرسیون متغیر عقاید و مناسک بر متغیر های IO، NO.....
۱۷۱.....	
شماره ۸.....	جدول ۴-۳۹- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون
۱۷۲.....	
شماره ۹.....	جدول ۴-۴۰- تحلیل رگرسیون متغیر اخلاق اسلامی بر متغیر های IO، D/A و NO.....
۱۷۳.....	
شماره ۹.....	جدول ۴-۴۱- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون
۱۷۴.....	
شماره ۹.....	جدول ۴-۴۲- تحلیل رگرسیون متغیر پذیرش حقیقت متعالی بر متغیر های NO و D/A.....
۱۷۵.....	

- جدول ۴-۴۳-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۰..... ۱۷۶
- جدول ۴-۴۴- تحلیل رگرسیون متغیر پردازش اطلاعات نمادین مذهب بر متغیر IO..... ۱۷۶
- جدول ۴-۴۵-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۱..... ۱۷۷
- جدول ۴-۴۶- تحلیل رگرسیون متغیر پذیرش حقیقت متعالی بر متغیر انعطاف پذیری ۱۷۹
- جدول ۴-۴۷-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۲..... ۱۸۰
- جدول ۴-۴۸- تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت هنجاری بر متغیر انعطاف پذیری..... ۱۷۹
- جدول ۴-۴۹-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۳..... ۱۸۱
- جدول ۴-۵۰- تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت هنجاری بر متغیر انعطاف پذیری ۱۸۲
- جدول ۴-۵۱-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۴..... ۱۸۲
- جدول ۴-۵۲- تحلیل رگرسیون متغیر پذیرش حقیقت متعالی بر دو متغیر هویت هنجاری و انعطاف پذیری ۱۸۳
- جدول ۴-۵۳-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۵..... ۱۸۴
- جدول ۴-۵۴- تحلیل رگرسیون متغیر اخلاق اسلامی بر متغیر ایده ها ۱۸۶
- جدول ۴-۵۵-اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۶..... ۱۸۷
- جدول ۴-۵۶-تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت اطلاعاتی بر متغیر ایده ها..... ۱۸۸

- جدول ۴-۵۷- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۷ ..... ۱۸۸
- جدول ۴-۵۸- تحلیل رگرسیون متغیر سبک هویت اطلاعاتی بر متغیر ایده ها ۱۸۹
- جدول ۴-۵۹- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۸ ..... ۱۸۹
- جدول ۴-۶۰- تحلیل رگرسیون متغیر اخلاق اسلامی بر دو متغیر هویت هنجاری و انعطاف پذیری ۱۹۰
- جدول ۴-۶۱- اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون، ضرایب تعیین و خطای استاندارد تحلیل رگرسیون شماره ۱۹ ..... ۱۹۱

فهرست اشکال

عنوان

صفحه

- شکل ۱-۴ طرحواره ای از رابطه میان سه متغیر انعطاف پذیری (مستقل)، سبک هویت هنجاری (متغیر واسطه ای) و پذیرش حقیقت متعالی (متغیر وابسته) ۱۷۶
- شکل ۲-۴ طرحواره ای از رابطه میان سه متغیر ایده ها (مستقل)، سبک هویت اطلاعاتی (متغیر واسطه ای) و اخلاق اسلامی (متغیر وابسته) ۱۸۲

فصل اول

گسترهٔ مسأله مورد پژوهش

۱-۱ مقدمه

امروزه با پذیرش واقعیت چندگانگی فرهنگی^۱ به عنوان نیروی چهارم^۲ در روانشناسی، نقش دین در روانشناسی برجستگی ویژه ای یافته است و تجربه دینی نه تنها بخشی از چندگانگی فرهنگی است بلکه جهت گیری اساسی فرهنگ پسا مدرنیسم^۳ را نیز تعیین می کند (ورتینکتون^۴ و همکاران، ۱۹۹۶؛ به نقل از گلزاری، ۱۳۸۰).

در سالهای اخیر توجه به روانشناسی مذهب^۵ و روانشناسی مذهبی^۶ بسیار زیاد شده است، با وجود این همان طور که آلپورت^۷ (۱۹۵۵، ص ۱۰۱): «هنوز حقایق غایی مذهب کاملاً شناخته نشده اند» (همان منبع).

حوزه های مطالعه رابطه روانشناسی و دین در سه حیطه سامان یافته است:

۱- تدوین نظام جامع روانشناسی بر مبنای دین: در این گام برای ارائه مفهوم سازی های روانشناختی، از اندیشه های دینی استفاده می کنند. برای نمونه بعضی از روانشناسان مسیحی سعی کرده اند با تلفیق و سازش یافته های روانشناسی و دین، یک نظام جامع روانشناسی بر اساس مفاهیم مسیحیت بنا کنند. اما این تلاش به دلیل مشکلات روش شناختی به نتیجه جالبی منجر نشد.

۲- روانشناسی مذهبی: در این حیطه روانشناسان از مذهب برای اهداف روانشناختی استفاده می

1-Multiculturalism

2- Forth Force

3- Post Modernism

4- Worthinkton . S.M & Kurusu. S. K & McCollough. M. E & Sandage. J. A

5- Psychology Of Religion

6- Religious Psychology

7- Allport. G. W